Zbierka súdnych rozhodnutí

UZNESENIE SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 24. septembra 2019*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Naliehavé prejudiciálne konanie – Súdna spolupráca v trestných veciach – Smernica (EÚ) 2016/343 – Článok 7 ods. 4 – Posilnenie určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní – Právo odoprieť výpoveď a právo nevypovedať vo vlastný neprospech – Dohoda uzavretá medzi prokurátorom a páchateľom – Schválenie takejto dohody sudcom – Podmienka – Súhlas ostatných obvinených – Charta základných práv Európskej únie – Neuplatniteľnosť“

Vo veci C-467/19 PPU,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Specializiran nakazatelen săd (Špecializovaný trestný súd, Bulharsko) z 19. júna 2019 a doručený Súdnemu dvoru 19. júna 2019, ktorý súvisí s trestným konaním proti:

QR,

za účasti:

Specializirana prokuratura,

YM,

ZK,

HD,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory A. Arabadžiev, sudcovia T. von Danwitz, C. Vajda (spravodajca), P. G. Xuereb a A. Kumin,

generálny advokát: G. Hogan,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na návrh vnútroštátneho súdu z 19. júna 2019, doručený Súdnemu dvoru 19. júna 2019, aby sa návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednal v naliehavom konaní podľa článku 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora,

so zreteľom na rozhodnutie druhej komory z 10. júla 2019, ktorým sa vyhovelo uvedenému návrhu,

vydal toto

* Jazyk konania: bulharčina.

Uznesenie

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 7 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1), výkladu článkov 47 a 52 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) a výkladu zásad efektivity a rovnosti zaobchádzania.

2 Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania proti štyrom bulharským štátnym príslušníkom, QR, YM, ZK a HD, z dôvodu ich členstva v organizovanej zločineckej skupine.

Právny rámec

Právo Únie

Charta

3 Článok 20 Charty, nazvaný „Rovnosť pred zákonom“, stanovuje, že:

„Pred zákonom sú si všetci rovní.“

4 Podľa článku 51 Charty, nazvaného „Rozsah pôsobnosti“:

„1. Ustanovenia tejto charty sú pri dodržaní zásady subsidiarity určené pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie, a tiež pre členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. V dôsledku toho rešpektujú práva, dodržiavajú zásady a podporujú ich uplatňovanie v súlade so svojimi príslušnými právomocami a pri zachovaní obmedzení právomocí Únie, ktoré boli na ňu prenesené zmluvami.

2. Táto charta nerozširuje rozsah pôsobnosti práva Únie nad rámec právomocí Únie, ani nezakladá žiadnu novú právomoc ani úlohu pre Úniu, ani nemení právomoci a úlohy vymedzené v zmluvách.“

Smernica 2016/343

5 Podľa odôvodnenia 9 smernice 2016/343:

„Účelom tejto smernice je posilniť právo na spravodlivý proces v trestnom konaní, a to stanovením spoločných minimálnych pravidiel týkajúcich sa určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na súdnom konaní.“

6 Článok 1 tejto smernice, nazvaný „Predmet úpravy“, stanovuje:

„Touto smernicou sa stanovujú spoločné minimálne pravidlá týkajúce sa:

a) určitých aspektov prezumpcie neviny v trestnom konaní;

b) práva byť prítomný na súdnom konaní v trestnom konaní.“

7 Článok 2 uvedenej smernice, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, znie:

„Táto smernica sa vzťahuje na fyzické osoby, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní. Uplatňuje sa vo všetkých štádiách trestného konania, a to od momentu, keď je osoba podozrivá alebo obvinená zo spáchania trestného činu alebo údajného trestného činu, až po nadobudnutie právoplatnosti konečného rozhodnutia o tom, či táto osoba predmetný trestný čin spáchala.“

8 Článok 7 tejto smernice, nazvaný „Právo odoprieť výpoveď a právo nevypovedať vo vlastný neprospech“, vo svojom odseku 4 stanovuje:

„Členské štáty môžu povoliť, aby ich justičné orgány zohľadnili pri rozhodovaní o treste ochotu podozrivej a obvinenej osoby spolupracovať.“

Bulharské právo

9 Článok 381 Nakazatelno-procesualen kodex (trestný poriadok, ďalej len „NPK“), nazvaný „Dohoda o vine a treste v prípravnom konaní“, v odsekoch 1 až 6 stanovuje, že ak obvinený prizná po skončení vyšetrovania svoju vinu, môže prostredníctvom svojho obhajcu uzavrieť s prokurátorom písomnú dohodu o vine a treste. Takouto dohodou obvinený priznáva svoju vinu, vzdáva sa riadneho trestného konania a súhlasí s tým, že mu bude uložený stanovený trest. Takto uložený trest je vždy miernejší ako trest, ktorý by bol obvinenému uložený v riadnom konaní.

10 Podľa článku 381 ods. 7 NPK:

„Ak sa konanie týka viacerých osôb…, dohoda môže byť uzatvorená niektorými z týchto osôb…“

11 Podľa článku 382 NPK, nazvanom „Rozhodnutie súdu o dohode“:

„1. Dohodu predloží prokurátor príslušnému prvostupňovému súdu ihneď po jej schválení, súčasne s predložením veci.

…

5. Súd môže navrhnúť zmeny dohody, ktoré preskúma spoločne s prokurátorom a obhajcom. Obvinený sa vypočuje ako posledný.

6. Obsah konečnej dohody podpísanej prokurátorom, obhajcom a obvineným sa založí do spisu súdu.

7. Súd dohodu schváli, ak nie je v rozpore so zákonom a dobrými mravmi.

8. Ak súd dohodu neschváli, vráti vec prokurátorovi. V tomto prípade nemá priznanie obvineného… dôkaznú hodnotu…“

12 Článok 383 NPK, nazvaný „Následky dohody o vine a treste“, stanovuje, že dohoda schválená súdom má účinky právoplatného rozsudku.

13 Podľa článku 384 NPK, nazvaného „Dohoda o vine a treste v rámci súdneho konania“:

„1. … súd môže dohodu o vine a treste schváliť po začatí súdneho konania…

…

3. V takýchto prípadoch sa dohoda o vine a treste schváli až po získaní súhlasu všetkých účastníkov konania.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

14 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že Specializirana prokuratura (Špecializovaná prokuratúra, Bulharsko) začala trestné stíhanie proti štyrom osobám, a to QR, YM, ZK a HD, a podala obžalobu na Specializiran nakazatelen săd (Špecializovaný trestný súd, Bulharsko).

15 QR je stíhaný za vedenie organizovanej zločineckej skupiny, ktorej cieľom bolo páchať trestné činy úžery a vydierania. Ostatné tri osoby sú stíhané z členstva v tejto organizovanej zločineckej skupine.

16 QR je tiež stíhaný zo spáchania trestného činu vydierania v štyroch prípadoch. Prvého vydierania sa mal dopustiť spoločne s HD, druhého spoločne s ZK a HD, tretieho sám a štvrtého spoločne s YM a ZK. Vo všetkých štyroch prípadoch bolo konštatované, že vydierania boli spáchané na účet predmetnej organizovanej zločineckej skupiny.

17 QR priznal svoju vinu vo všetkých bodoch obžaloby. Jeho obhajca a prokurátor uzavreli písomnú dohodu, na základe ktorej mu bude uložený miernejší trest, než aký stanovuje zákon. QR s touto dohodou súhlasil a prokurátor, QR a jeho obhajca ju podpísali.

18 YM a jeho obhajkyňa s uzavretím tejto dohody nesúhlasili a podali proti nej námietku. ZK a jeho obhajkyňa zastávali názor, že je zbytočné udeliť alebo odmietnuť udeliť súhlas s uzavretím tejto dohody, pretože námietka YM bráni jej uzavretiu. HD a jeho obhajca neurobili v tejto súvislosti žiadne vyhlásenie.

19 V súlade s vnútroštátnymi procesnými pravidlami bola predmetná dohoda predložená vnútroštátnemu súdu na schválenie. Vnútroštátny súd objasňuje, že ak je takáto dohoda uzavretá počas trestného konania pred súdom a za okolností, keď je stíhaných viacero osôb, môže byť príslušným súdom schválená až po získaní súhlasu všetkých účastníkov konania. V tejto súvislosti spresňuje, že táto požiadavka bola v niektorých rozhodnutiach Vărchoven kasacionen săd (Najvyšší kasačný súd, Bulharsko) vykladaná doslovne v tom zmysle, že na schválenie takejto dohody je potrebné získať súhlas všetkých obvinených v rámci jedného trestného konania.

20 Vnútroštátny súd zastáva názor, že ak obvinený udelí súhlas na to, aby spoluobvinený uzavrel dohodu o vine a treste, zvyšuje to pravdepodobnosť, že konanie vedené proti tejto osobe skončí výrokom o jeho vine. Vnútroštátny súd po prvé uvádza, že uzavretím takejto dohody sa zo spoluobvineného stáva svedok v konaní, ktorý môže vypovedať na ujmu ostatných obvinených. Po druhé z časti vnútroštátnej judikatúry vyplýva, že sa takáto dohoda považuje za súdny akt vo vzťahu k všetkým obvineným, ktorým sa s konečnou platnosťou rozhoduje vo veci samej.

21 Vnútroštátny súd sa však pýta, či je požiadavka na získanie súhlasu všetkých obvinených zlučiteľná s článkom 7 ods. 4 smernice 2016/343, článkom 47 prvým a druhým odsekom a článkom 52 ods. 1 Charty a so zásadami efektivity a rovnosti zaobchádzania.

22 Za týchto podmienok Specializiran nakazatelen săd (Špecializovaný trestný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúcu prejudiciálnu otázku:

„Je judikatúra, o akú ide v prejednávanej veci, vzťahujúca sa na vnútroštátny zákon o rozhodovaní súdu o schválení dohody o vine a treste, ktorú uzatvorili prokurátor a obhajca, stanovujúca, že podmienkou schválenia takejto dohody je súhlas ostatných obvinených a že uvedený súhlas je potrebný len vo fáze hlavného pojednávania, v súlade s článkom 7 ods. 4 smernice 2016/343, článkami 47 a 52 Charty a so zásadami efektivity a rovnosti?“

O naliehavom prejudiciálnom konaní

23 Vnútroštátny súd navrhol, aby bol návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednaný v naliehavom prejudiciálnom konaní podľa článku 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.

24 Vnútroštátny súd na podporu svojho návrhu okrem iného uviedol, že QR bol vzatý do väzby a že jeho ponechanie vo väzbe závisí od odpovede na položenú otázku, pretože bez odpovede Súdneho dvora nemôže vnútroštátny súd rozhodnúť o dohode v konaní vo veci samej, podľa ktorej má byť uložený miernejší trest odňatia slobody.

25 V tejto súvislosti treba v prvom rade zdôrazniť, že predmetný návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu smernice 2016/343, ktorá patrí do oblasti upravenej v tretej časti hlavy V Zmluvy o FEÚ týkajúcej sa priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti. Je teda možné, aby bol prejednaný v naliehavom prejudiciálnom konaní stanovenom v článku 23a Štatútu Súdneho dvora Európskej únie a v článku 107 jeho rokovacieho poriadku.

26 Po druhé, pokiaľ ide o kritérium naliehavosti, je podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora potrebné zohľadniť skutočnosť, že dotknutá osoba v spore vo veci samej je v súčasnosti pozbavená slobody a jej ponechanie vo väzbe závisí od vyriešenia sporu vo veci samej [rozsudok z 27. mája 2019, OG a PI (Prokuratúra v Lübecku a Zwickau), C-508/18 a C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, bod 38 a citovaná judikatúra]. V prejednávanej veci z údajov obsiahnutých v spise predloženom Súdnemu dvoru vyplýva, že QR je pozbavený slobody a že jeho ponechanie vo väzbe závisí od vyriešenia sporu vo veci samej.

27 Za týchto podmienok druhá komora Súdneho dvora 10. júla 2019 na základe návrhu sudcu spravodajcu a po vypočutí generálneho advokáta vyhovela návrhu vnútroštátneho súdu, aby sa tento návrh na začatie prejudiciálneho konania prerokoval v rámci naliehavého prejudiciálneho konania.

O prejudiciálnej otázke

28 Podľa článku 99 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, ak odpoveď na položenú prejudiciálnu otázku možno jednoznačne vyvodiť z judikatúry alebo nevyvoláva žiadne dôvodné pochybnosti, Súdny dvor môže na návrh sudcu spravodajcu po vypočutí generálneho advokáta kedykoľvek rozhodnúť formou odôvodneného uznesenia.

29 V rámci predmetného návrhu na začatie prejudiciálneho konania je potrebné toto ustanovenie uplatniť.

30 Podstatou otázky vnútroštátneho súdu je, či sa majú článok 7 ods. 4 smernice 2016/343, článok 47 prvý a druhý odsek a článok 52 ods. 1 Charty, zásada efektivity a zásada rovnosti zaobchádzania, zakotvená v článku 20 Charty, vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby v prípade takej dohody o vine a treste, o akú ide vo veci samej, uzavretej medzi obvineným z členstva v zločineckej skupine a prokurátorom, bolo jej schválenie sudcom podmienené tým, že ostatní obvinení z členstva v tejto zločineckej skupine dajú súhlas s uzavretím tejto dohody.

31 V tomto zmysle treba poukázať na to, že smernica 2016/343 sa podľa jej článku 2 vzťahuje na fyzické osoby, ktoré sú podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní. Uplatňuje sa vo všetkých štádiách trestného konania, a to od momentu, keď je osoba podozrivá alebo obvinená zo spáchania trestného činu alebo údajného trestného činu, až po nadobudnutie právoplatnosti konečného rozhodnutia o tom, či táto osoba predmetný trestný čin spáchala. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania pritom vyplýva, že dotknuté štyri osoby sú vo veci samej obvinené v rámci trestného konania a konečné rozhodnutie o vine za uvedený trestný čin nebolo ešte prijaté.

32 V tomto kontexte treba konštatovať, že cieľom smernice 2016/343, ako to vyplýva z jej odôvodnenia 9 a článku 1, je zaviesť jednotné minimálne pravidlá uplatniteľné na trestné konania týkajúce sa určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na súdnom konaní [rozsudok z 5. septembra 2019, AH a i., (Prezumpcia neviny), C-377/18, EU:C:2019:670, bod 38 a citovaná judikatúra].

33 V súlade s tým článok 7 smernice 2016/343 stanovuje určité spoločné pravidlá, ktorými sa upravuje právo odoprieť výpoveď a právo nevypovedať vo vlastný neprospech. Práve v tomto kontexte je v odseku 4 tohto článku 7 uvedené, že členské štáty môžu povoliť, aby ich justičné orgány zohľadnili pri rozhodovaní o treste ochotu podozrivej a obvinenej osoby spolupracovať.

34 Posledné uvedené ustanovenie teda v súvislosti s právom odoprieť výpoveď a právom nevypovedať vo vlastný neprospech umožňuje členským štátom len to, aby svojim justičným orgánom umožnili zohľadniť v rozsudku, ktorým sa ukladá trest, spoluprácu obvinených osôb. Keďže toto ustanovenie neukladá členským štátom žiadnu povinnosť zabezpečiť, aby tieto orgány túto spoluprácu zohľadnili, nepriznáva ani obvinenej osobe právo na uloženie miernejšieho trestu v prípade spolupráce s justičnými orgánmi, napríklad uzavretím dohody s prokurátorom, v ktorej táto osoba priznáva svoju vinu.

35 Článok 7 ods. 4 smernice 2016/343 navyše nespresňuje pravidlá a podmienky, ktoré upravujú prípadnú možnosť súdnych orgánov zohľadňovať v odsudzujúcom rozsudku to, či obvinení spolupracovali, pričom tieto pravidlá a tieto podmienky spadajú výlučne do oblasti vnútroštátneho práva.

36 Z toho vyplýva, že článok 7 ods. 4 smernice 2016/343 neupravuje otázku, či schválenie dohody o vine a treste môže, alebo nemôže byť podmienené takouto požiadavkou udelenia súhlasu, o akú ide vo veci samej.

37 Pokiaľ ide o ustanovenia Charty, na ktoré odkazuje vnútroštátny súd, je potrebné poukázať na to, že Charta sa vo veci samej neuplatní.

38 Podľa článku 51 ods. 1 Charty sa jej ustanovenia vzťahujú na členské štáty výlučne vtedy, ak vykonávajú právo Únie. Podľa odseku 2 uvedeného článku Charta nerozširuje rozsah pôsobnosti práva Únie nad rámec právomocí Únie ani „nezakladá žiadnu novú právomoc ani úlohu pre Úniu, ani nemení právomoci a úlohy vymedzené v zmluvách“. Súdny dvor má preto podať výklad práva Únie vzhľadom na Chartu v medziach pôsobnosti, ktorá jej bola priznaná (rozsudok z 10. júla 2014, Julián Hernández a i., C-198/13, EU:C:2014:2055, bod 32, ako aj citovaná judikatúra).

39 Ako vyplýva z vysvetliviek vzťahujúcich sa na článok 51 Charty, ktoré treba náležite zohľadniť na základe jej článku 52 ods. 7, pojem „vykonávanie“ stanovený v tomto článku 51 potvrdzuje judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa uplatniteľnosti základných práv Únie ako základných zásad práva Únie, ktorá vznikla ešte pred nadobudnutím platnosti Charty a podľa ktorej povinnosť rešpektovať základné práva zaručené v právnom poriadku Únie je pre členské štáty záväzná výlučne vtedy, ak konajú v rámci rozsahu pôsobnosti práva Únie (rozsudok z 10. júla 2014, Julián Hernández a i., C-198/13, EU:C:2014:2055, bod 33, ako aj citovaná judikatúra).

40 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že pojem „vykonanie práva Únie“ v zmysle článku 51 Charty predpokladá existenciu súvisu medzi aktom práva Únie a dotknutým vnútroštátnym opatrením, ktorý presahuje podobnosť dotknutých oblastí alebo nepriame vplyvy jednej oblasti na inú (rozsudok z 10. júla 2014, Julián Hernández a i., C-198/13, EU:C:2014:2055, bod 34, ako aj citovaná judikatúra).

41 Súdny dvor konkrétne dospel k záveru, že nie je možné uplatniť základné práva Únie vo vzťahu k vnútroštátnej právnej úprave z dôvodu, že ustanovenia Únie v danej oblasti nestanovujú členským štátom žiadnu osobitnú povinnosť, pokiaľ ide o situáciu, o ktorú ide vo veci samej (rozsudok z 10. júla 2014, Julián Hernández a i., C-198/13, EU:C:2014:2055, bod 35, ako aj citovaná judikatúra).

42 V prejednávanej veci, ako vyplýva z bodu 34 tohto uznesenia, právo Únie nestanovuje členským štátom žiadnu povinnosť umožniť svojim justičným orgánom, aby v odsudzujúcom rozsudku zohľadnili to, či podozrivé alebo obvinené osoby spolupracovali počas trestného konania, napríklad uzavretím dohody s prokurátorom, v ktorej uvedená osoba priznáva svoju vinu výmenou za miernejší trest.

43 Z toho vyplýva, že požiadavka súhlasu, o akú ide vo veci samej a ktorou je podmienené schválenie dohody o vine a treste, nemožno považovať za požiadavku vykonávajúcu právo Únie v zmysle článku 51 ods. 1 Charty.

44 Pokiaľ ide o zásadu efektivity, stačí konštatovať, ako vyplýva z bodu 34 tohto uznesenia, že právo Únie nepriznáva obvinenej osobe právo uzavrieť s prokurátorom výmenou za miernejší trest takú dohodu, o akú ide vo veci samej. Zásada efektivity sa preto neuplatňuje na takú požiadavku súhlasu, o akú ide vo veci samej, ktorá podmieňuje schválenie takejto dohody.

45 Za týchto podmienok treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 7 ods. 4 smernice 2016/343 sa má vykladať v tom zmysle, že neupravuje otázku, či v prípade takej dohody o vine a treste, o akú ide vo veci samej, uzavretej medzi osobou obvinenou z údajného členstva v zločineckej skupine a prokurátorom, môže, alebo nemôže byť jej schválenie sudcom podmienené udelením súhlasu ostatných osôb obvinených z členstva v tejto zločineckej skupine s uzavretím tejto dohody.

O trovách

46 Vzhľadom na to, že konanie má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Článok 7 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní sa má vykladať v tom zmysle, že neupravuje otázku, či v prípade takej dohody o vine a treste, o akú ide vo veci samej, uzavretej medzi osobou obvinenou z údajného členstva v zločineckej skupine a prokurátorom, môže, alebo nemôže byť jej schválenie sudcom podmienené udelením súhlasu ostatných osôb obvinených z členstva v tejto zločineckej skupine s uzavretím tejto dohody.

Podpisy